علمی - پژوهشی
فصلنامهٔ تخصّصی مطالعات قرآن و حدیث سفینه
سال بیست‌ویکم، شمارهٔ ۸۱ «ویژهٔ باورشناخت»، زمستان ۱۴۰۲، ص ۳۲-۵۰

تحلیل و مصورسازی تولیدات علمی در زمینه قرآن در پایگاه استنادی وب آو ساینس*

جعفر عبادالله عموقین[۱]

چکیده

یکی از مهمترین وجوه مطالعات سنجشی علم، مطالعه‌ی نقشه‌های علمی است که در حوزه‌های مختلف اهمیت دارد. از اهداف نقشه‌های علمی، ارائه تصویری کلان از پژوهش‌های صورت گرفته و چگونگی ارتباط حوزه‌های مختلف در طی زمان است. برای مؤثر بودن پژوهش‌ها در جهت توسعه و دستیابی به اهداف و هم‌چنین اثربخشی پژوهش‌ها برای حل مشکلات و بهبود جامعه در سطح ملی، لازم به اجرای پژوهش‌های نیازمدار و کاربردی و نیز منطبق کردن تصمیم‌گیری‌ها براساس نتایج به دست آمده از آن‌ها است. با توجه به اهمیت تولیدات علمی، این پژوهش در صدد ترسیم نقشه علمی در حوزه قرآن است تا تصویری کلی از پژوهش‌های موجود در این حوزه که به درك عمیق روابط درونی و روشن شدن خلاءها و شکاف‌های موجود کمك می‌کند، بپردازد. این تحقیق از نوع کاربردی بوده و با رویکرد علم‌سنجی انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق کلیه تولیدات علمی مرتبط با قرآن در پایگاه استنادی وب آو ساینس بوده است و از نمونه‌گیری خاصی استفاده نشده است. جهت گردآوری داده‌ها از قسمت جستجوی پیشرفته پایگاه استنادی وب آو ساینس استفاده شده است. داده‌ها پس از پالایش وارد نرم‌افزارهای علم‌سنجی شدند و نقشه‌های علمی ترسیم شد. جهت ترسیم نقشه‌ها از نرم‌افزارهای ووز ویوور، یوسی‌نت و بایب اکسل استفاده شد. بررسی داده‌های بازیابی شده نشان داد که پرکارترین نویسنده با تولید ۳۴ رکورد اطلاعاتی در رتبه اول قرار دارد، بالاترین میزان تولید رکورد اطلاعاتی در مجلات هسته ۵۳۰ بود، بیشترین مقالات نمایه شده به زبان انگلیسی و نوع سند Article با تعداد ۱۱۴۲ رکورد اطلاعاتی و ۷۲٫۹۲ درصد بالاترین رتبه را داشت و سال ۲۰۲۰ با تعداد ۲۳۱ رکورد اطلاعاتی بالاترین روند رشد علمی را داشت.

کلیدواژه‌ها: مصورسازی، تولیدات علمی، قرآن، پایگاه استنادی وب آو ساینس، علم‌سنجی

---

* دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۲۲؛ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۲۰.

۱. استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه قم، قم، ایران، ebadollah2005@gmail.com

مقدمه

امروزه کشورهای جهان در زمینه‌های اقتصادی، سیاسی و نظامی در رقابت هستند. در کنار این عوامل، شاخص‌های علمی مانند انتشارات علمی، پژوهش‌های بین المللی و نوآوري‌های علمی از شاخص‌های تعیین‌کننده توسعه کشورها در جهان هستند، از شاخص‌های توسعه علمی، روند رشد تولیدات علمي است (اسدی و جلالی‌منش، ۱۳۹۲). هم‌چنین یکی از مهمترین وجوه مطالعات سنجشی علم، مطالعه‌ی نقشه‌های علمی است که در حوزه‌های مختلف اهمیت دارد. از اهداف نقشه‌های علمی، ارائه تصویری کلان از پژوهش‌های صورت گرفته و چگونگی ارتباط حوزه‌های مختلف در طی زمان است (صدیقی، ۱۳۹۳). برای مؤثر بودن پژوهش‌ها در جهت توسعه و دستیابی به اهداف و هم‌چنین اثربخشی پژوهش‌ها برای حل مشکلات و بهبود جامعه در سطح ملی، لازم به اجرای پژوهش‌های نیازمدار و کاربردی و نیز منطبق کردن تصمیم‌گیری‌ها براساس نتایج به دست آمده از آن‌ها است (صدیقی، ۱۳۹۷). توسعه پایگاه‌هایی مانند «وب آو ساینس»، «اسکاپوس» و «گوگل اسکالر» این امکان را برای پژوهشگران به وجود آورده‌اند تا پژوهش‌های کارآمد و متنوعی را روی طیف وسیعی از داده‌ها انجام دهند و اطلاعات ارزشمندی را از آن‌ها استخراج کنند؛ و با تحلیل موجودیت‌های کتابشناختی و روابط مستتر در آن‌ها می‌توانند ساختار علم در یك حوزه مشخص را تبیین کنند (سهیلی و خاصه، ۱۳۹۷).

باتوجه به اهمیت رشد و تولیدات علمی حوزه‌های مختلف، این پژوهش در صدد ترسیم نقشه علمی در حوزه قرآن است تا تصویری کلی از پژوهش‌های موجود در این حوزه که به درك عمیق روابط درونی و روشن شدن خلاءها و شکاف‌های موجود کمك می‌کند، بپردازد. از این رو مسئله اصلی پژوهش حاضر، مصورسازی تولیدات علمی حوزه قرآن براساس اطلاعات موجود در پایگاه استنادی وب آو ساینس است و درصدد پاسخ به سؤالات زیر است:

۱. پرکارترین نویسندگان حوزه قرآن کدامند؟

۲. بیشترین مقالات نمایه شده در حوزه قرآن در کدام نشریات و به کدام زبان بوده است؟

۳. مهمترین خوشه‌های مبتنی بر تحلیل هم‌واژگان در حوزه قرآن کدامند و ساختار کلی شبکه کلیدواژه‌های پربسامد چگونه است؟

۴. ارتباط زیر حوزه‌های موضوعی قرآن با یکدیگر چگونه است؟

۵. بیشترین مقالات نمایه شده در حوزه قرآن چه نوع اسنادی بوده است؟

۶. بیشترین مقالات نمایه شده در حوزه قرآن در چه سالی بوده است؟

۷. بیشترین مقالات نمایه شده در حوزه قرآن در چه کنفرانس‌هایی بوده است؟

پیشینه

عباداله عموقین و ضیائی (۱۳۹۶) در پژوهشی به منظور بررسی میزان تولیدات علمی در حوزه فلسفه اسلامی که داده‌ها با استفاده از مدارک نمایه شده در پایگاه استنادی وب آو ساینس بدست آمده بود، پرداختند. این پژوهش، با رویکرد علم‌سنجی بوده و از نوع توصیفی است. یافته‌ها نشان داد که کل تولیدات علمی ۱۷۶ رکورد اطلاعاتی که مرتبط با حوزه فلسفه اسلامی بود در وب آو ساینس نمایه شده‌اند. ۷۱ مورد از آن به شکل مقاله و سایر موارد در دیگر شکل‌های اطلاعاتی مانند کتاب، فصل کتاب و... منتشر شده بودند. کشورهایی که در این زمینه بالاترین رتبه‌ها را به خود اختصاص دادند به ترتیب آمریکا و انگلستان بودند که هرکدام به ترتیب با تولید ۴۲ و۲۱ رکورد اطلاعاتی در جایگاه‌های برتر قرار گرفتند. تولیدات علمی این حوزه بیشتر به زبان انگلیسی بوده است و به ترتیب زبان‌های آلمانی با تولید ۸ درصد و زبان اسپانیایی با تولید ۳ درصد در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. در میان نویسندگان، برترین نویسنده با تولید ۸ رکورد اطلاعاتی و اچ ایندکس ۱ در جایگاه اول قرار گرفت و نویسندگان دیگر با تولید ۴ و ۳ رکورد اطلاعاتی در مقام‌های بعدی قرار گرفتند.

کریمی، دادگر و عباداله (۱۳۸۸) در پژوهشی به منظور بررسی و تحلیل استنادی مقالات ۳۰ شماره از مجله فصلنامه پژوهش‌های فلسفی کلامی که در بین سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۷

منتشر شده بودند، با رویکرد علم‌سنجی پرداختند. در این پژوهش از نرم افزار اس‌پی‌اس‌اس جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که که ۱۸۰ مقاله ترجمه‌ای و تألیفی در ۳۰ شماره این مجله به چاپ رسیده بود. تعداد نویسندگان مربوط به مقالات تألیفی ۱۶۴ نفر که از این تعداد ۱۰ نفر آنان نویسنده‌ی زن و ۱۵۴ نفر از آنان نویسندگان مرد بودند. تنها ۷ مقاله دارای نتیجه همکاری گروهی بود. هم‌چنین؛ در بین کتاب‌ها بیشترین استنادها مربوط به قرآن، اشارات و تنبیهات، المیزان، اسفار اربعه، نهج‌البلاغه و بحارالانوار بود. استناد منابع به زبان عربی از زبان فارسی و انگلیسی بالاتر بود.

عصاره و مکی‌زاده (۱۳۹۰) در پژوهشی به منظور بررسی بروندادهای علمی در زمینه اخلاق پزشکی با استفاده از رویکرد علم‌سنجی و مدارک نمایه شده در پایگاه استنادی وب آو ساینس در طی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۸ پرداختند. در این پژوهش ۵۶۹۰ پیشینه در ۱۵قالب متخلف بازیابی شد. تعداد ۱۲۸۹ مدرک در عنوان مجله منتشر شده بودند. بیشترین مقالات در این حوزه در مجله Journal Of Medical Ethics چاپ شده بود. و نیز ۱۰۹۳۰۱ منبع مورد استناد قرار گرفته بودند.

سوزن‌چی، بنیادی و قلی‌زاده (۲۰۲۳) در پژوهشی به منظور ترسیم پیوندهای مفهومی سیستم‌های نوآوری و زنجیره‌های ارزش جهانی از روش هم‌استنادی برای تهیه نقشه تکامل این دو زمینه از سال ۱۹۹۰ استفاده کردند. این پژوهش با رویکرد علم‌سنجی انجام شد و با استفاده از استراتژی جستجوی کلیدواژه در پایگاه استنادی وب آو ساینس اطلاعات اولیه استخراج شد. نرم‌افزارهایی که در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل و ارائه داده‌ها به کار گرفته شد شامل ووز ویوور، بایب اکسل، آر پکیج و برای تجزیه و تحلیل در حوزه کتاب‌سنجی از نرم‌افزارهای سایت‌اسپیس، پایتون و نرم افزار بصری‌سازی جی‌پی‌اس[1] استفاده شد. یافته‌ها نشان داد که ارتباط بین سیستم‌های نوآوری و زنجیره‌های ارزش جهانی به واسطه مطالعات مرتبط با خوشه‌های صنعتی و نوآوری و موازنه بین دانش ضمنی و قابل انتقال به صورت جهانی در تکامل شبکه‌های تولید جهانی نقش دارند. در

1. GPS

نتیجه، گرایش‌های اخیر نشان داد که دیدگاه‌های تکاملی در مورد جغرافیای اقتصادی و کسب اطلاعات ممکن است فرصت‌های جدیدی را برای پیوند این دو زمینه باز کند.

کایائو تانگ[1] (۲۰۲۱) در پژوهشی به منظور بررسی آموزش‌های متکی به کتاب‌های الکترونیکی با روش تحلیل شبکهای هم‌استنادی متمرکز بر آموزش و پرورش در بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ با استفاده از پایگاه استنادی وب آو ساینس که مجموعهای از ۵۵ تا از بهترین مقالات در حوزه کتاب‌های الکترونیکی با ۱۲۰۳ استناد جمع‌آوری و تحلیل شده‌اند، پرداخت. در این پژوهش از نرم افزار یوسی‌نت ورژن ۶٫۹۳۷ استفاده شده است. یافته‌ها نشان داد که محققان برای کودکان پیش از دبستان، توجه‌شان بیشتر روی خواندن کتاب‌های الکترونیکی است، به خصوص زمانی که با مربی خود یا یك فرد بزرگسال هم‌خوانی می‌کنند و برای دانشجویان، تمرکزشان روی سیستم‌های مبتنی بر کتاب‌های الکترونیکی در جهت کاهش استرس در آموزش‌های رسمی و دستیابی به نتایج بهتر است.

دوس سانتوس آی آر[2] و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی به منظور بررسی فعالیت بیولوژیکی قارچ‌های اندوفیت از طریق روش‌های علم‌سنجی بین سال‌های ۱۹۹۷-۲۰۱۹ با استفاده از مدارک نمایه شده در پایگاه استنادی وب آو ساینس پرداختند. در این پژوهش، از نرم‌افزار R و package bibliometrix استفاده شده است و از عبارت‌های ((Fung* AND Endophytic AND (Bioprospecting OR Bio-prospecting OR Prospecting OR Bioactivit* OR Biological Activit"*") برای جستجو به کار گرفته شده است. یافته‌ها نشان داد که، در مجموع ۴۵۸ مطالعه به دست آمد و برای هر مقاله بازیابی شده اطلاعاتی شامل سال انتشار، میانگین استناد به مقالات در سال، مجله‌ای که در آن پژوهشی منتشر شده است، اچ ایندکس مجله، حوزه متمرکز، کلمات کلیدی و هم‌رخدادی بین آن‌ها، شبکه همکاری بین کشورها، مؤسسات و مجلات بود؛ سنجش زیستی و فعالیت بیولوژیکی در میان قارچ‌های اندوفیت تأیید شد. چین اغلب میزبان تحقیقات بود و بعد از آن برزیل و هند قرار داشتند.

1. Kai-Yu Tang
2. dos Santos IR

در نتیجه، در بین سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۹ یافته‌ها نشان دادند که تقریبا نیمی از قارچ‌های اندوفیت (۴۳ درصد) دارای فعالیت ضد میکروبی بودند و به دنبال آن فعالیت ضد توموری (۲۹ درصد) داشتند. این ویژگی‌ها نشان می‌دهد که قارچ‌های اندوفیت می‌توانند مولکول‌های فعال زیستی با علاقه دارویی و زراعی تولید کنند.

مواد و روش‌ها

این تحقیق از نوع کاربردی بوده و با رویکرد علم‌سنجی انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق کلیه تولیدات علمی مرتبط با حوزه قرآن در پایگاه استنادی وب آو ساینس بوده است و از نمونه‌گیری خاصی استفاده نشده است. جهت گردآوری داده‌ها از قسمت جستجوی پیشرفته پایگاه استنادی وب آو ساینس استفاده شده است. داده‌ها پس از پالایش وارد نرم‌افزارهای علم‌سنجی شدند و نقشه‌های علمی ترسیم شد. جهت ترسیم نقشه‌ها از نرم‌افزارهای ووز ویوور، یوسی‌نت و بایب اکسل استفاده شد.

یافته‌ها

در ادامه، به سؤالات تحقیق و جداول و یافته‌های مربوط به آن اشاره می‌شود.

سؤال اول:

پرکارترین نویسندگان حوزه قرآن کدامند؟

جدول شماره ۱- نویسندگان پرکار

ردیف	نام	وابستگی سازمانی	کشور	تعداد تولیدات علمی	تعداد استنادات	میانگین استناد	اچ ایندکس
۱	Hakak S	Univ Malaya	مالزی	۳۴	۸۸۶	۲۶,۰۶	۱۳
۲	Kamsin A	Univ Malaya	مالزی	۴۶	۷۷۹	۱۶,۹۳	۱۳
۳	Alginahi YM	Taibah Univ	عربستان سعودی	۳۶	۴۰۴	۱۱,۲۲	۹
۴	Atwell E	University of Leeds	انگلستان	۶۱	۲۷۹	۴,۵۷	۹
۵	Bijaksana MA	Telkom Univ	اندونزی	۴۷	۱۳۹	۲,۹۶	۵

۶	Yunus MAM	Univ Tun Hussein Onn Malaysia UTHM	مالزی	۶	۲۲	۳٫۶۷	۳
۷	Ahmad H	Univ Sains Islam Malaysia	مالزی	۸	۲	۰٫۲۵	۱
۸	Ibrahim MA	Univ Sains Islam Malaysia	مالزی	۱۹	۱	۰٫۰۵	۱

همان طور که در جدول شماره ۱ نشان می‌دهد Hakak S از کشور مالزی با تولید ۳۴ رکورد اطلاعاتی و با ۸۸۶ استناد دریافتی و اچ ایندکس ۱۳ در رتبه اول، Kamsin A از کشور مالزی با تولید ۴۶ رکورد اطلاعاتی و با ۷۷۹ استناد دریافتی و اچ ایندکس ۱۳ در رتبه دوم و Alginahi YM از کشور عربستان سعودی با تولید ۳۶ رکورد اطلاعاتی و با ۴۰۴ استناد دریافتی و اچ ایندکس ۹ در رتبه سوم قرار دارند.

سؤال دوم:

بیشترین مقالات نمایه شده در حوزه قرآن در کدام نشریات بوده است؟

جدول شماره ۲- مجلات هسته

ردیف	مجلات هسته	تعداد رکورد
۱	Religion	۵۳۰
۲	Social Sciences Interdisciplinary	۱۰۸
۳	Computer Science Information Systems	۸۹
۴	Computer Science Theory Methods	۸۶
۵	Education Educational Research	۸۵
۶	Humanities Multidisciplinary	۷۸
۷	Computer Science Artificial Intelligence	۷۵
۸	Engineering Electrical Electronic	۶۴
۹	Multidisciplinary Sciences	۶۲
۱۰	Asian Studies	۵۶

همان طور که در جدول شماره ۲ نشان می‌دهد مجله Religion با تعداد ۵۳۰ رکورد اطلاعاتی در رتبه اول، مجله Social Sciences Interdisciplinary با تعداد ۱۰۸ رکورد اطلاعاتی

در رتبه دوم و مجله Computer Science Information Systems با تعداد ۸۹ رکورد اطلاعاتی در رتبه سوم قرار دارند.

سؤال دوم:

بیشترین مقالات نمایه شده در حوزه قرآن به کدام زبان بوده است؟

جدول شماره ۳- زبان

ردیف	زبان	تعداد	درصد
۱	English	۱۲۳۷	۷۸,۹۹
۲	Turkish	۱۴۷	۹,۳۸
۳	Malay	۴۸	۳,۰۶
۴	Arabic	۴۲	۲,۶۸

همان طور که در جدول شماره ۳ نشان می‌دهد زبان English با تعداد ۱۲۳۷ رکورد اطلاعاتی و ۷۸,۹۹ درصد در رتبه اول، زبان Turkish با تعداد ۱۴۷ رکورد اطلاعاتی و ۹,۳۸ درصد در رتبه دوم، زبان Malay با تعداد ۴۸ رکورد اطلاعاتی و ۳,۰۶ درصد در رتبه سوم و زبان Arabic با تعداد ۴۲ رکورد اطلاعاتی و ۲,۶۸ درصد در رتبه چهارم قرار دارند.

سؤال سوم:

مهمترین خوشه‌های مبتنی بر تحلیل هم‌واژگان در حوزه قرآن کدامند و ساختار کلی شبکه کلیدواژه‌های پربسامد چگونه است؟

جدول شماره ۴- خوشه‌های تشکیل شده براساس هم‌واژگانی متون حوزه قرآن

خوشه ۱	religious ,marriage ,Malaysia ,education islamic ,interpretation ,Education women ,education
خوشه ۲	sufism ,philosophy islamic ,death ,language arabic ,ghazali-al
خوشه ۳	terrorism ,arabia saudi ,Salafism ,ihad علیه‌السلام ,Islamism
خوشه ۴	religiosity ,religion ,islam ,governance ,Ethics
خوشه ۵	rights ,urisprudence علیه‌السلام ,fiqh ,Fatwa
خوشه ۶	tafseer ,ramadan ,ottoman ,rhetoric and language arabic
خوشه ۷	kalam ,iman ,Christianity
خوشه ۸	tafsir ,exegesis quranic ,Human
خوشه ۹	quran ,Muslims

خوشه ۱۰	sharia ,Halal
خوشه ۱۱	spirituality ,Pakistan
خوشه ۱۲	review systematic ,Hadith
خوشه ۱۳	translation ,Arabic
خوشه ۱۴	ummah ,Orientalism

همان طور که در جدول شماره ۴ نشان می‌دهد تعداد ۱۴ خوشه مطابق با مفاهیم مربوطه تفکیک شده‌اند. خوشه اول از ۷ مفهوم تشکیل شده است، خوشه دوم از از ۵ مفهوم، خوشه سوم از ۵ مفهوم، خوشه چهارم از ۴ مفهوم، خوشه پنجم از ۴ مفهوم، خوشه ششم از ۴ مفهوم، خوشه هفتم از ۳ مفهوم و خوشه هشتم از۳ مفهوم، خوشه نهم از ۲ مفهوم، خوشه دهم از ۲ مفهوم، خوشه یازدهم از ۲ مفهوم، خوشه دوازدهم از ۲ مفهوم، خوشه سیزدهم از ۲ مفهوم، خوشه چهاردهم از ۲ مفهوم تشکیل شده‌اند. هم‌چنین می‌توان در تصویر شماره یک ساختار کلی شبکه کلیدواژه‌های پربسامد در حوزه قرآن را مشاهده کرد.

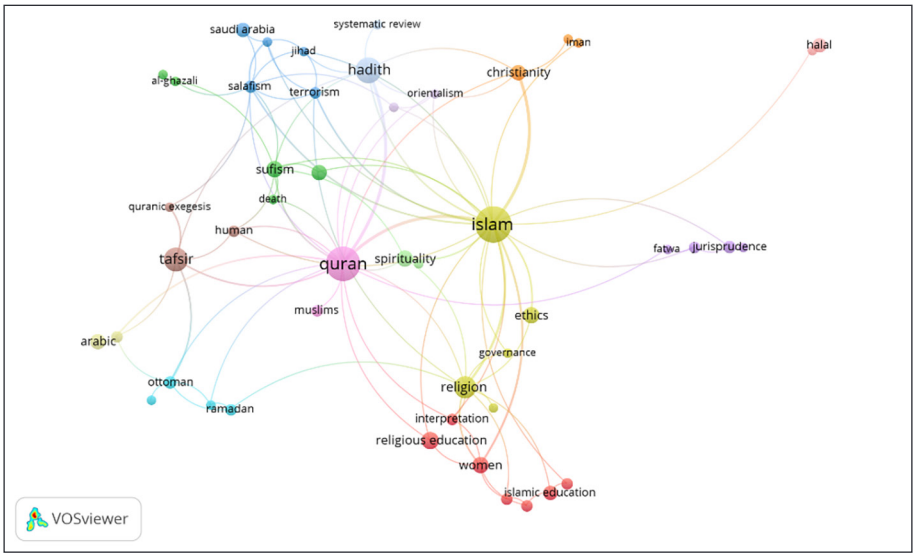

تصویر شماره ۱ – ساختار شبکهای کلیدواژه‌های پربسامد
حوزه قرآن– نرم افزار ووز ویوور

تصویر شماره ۱، نقشه مفاهیم حوزه قرآن، حاصل تحلیل کلیدواژه‌های مدارک را نشان می‌دهد. بزرگی دایره‌ها نشان‌دهنده‌ی کاربرد بیشتر آن مفاهیم یا کلیدواژه‌ها در توصیف مدارك است. رنگ دایره‌ها نشان‌دهنده‌ی خوشه‌های مفاهیم است. به عنوان نمونه، همان طور که در تصویر شماره ۱ مشاهده می‌شود، رنگ قرمز شامل کلیدواژه‌هایی مانند «islamic education»، «women»، «interpretation» و «religious education» است که به هم مرتبط هستند. ضمن اینکه در این نقشه دوری و نزدیکی کلیدواژه‌ها نشان می‌دهد که مفاهیم چه مقدار به هم‌دیگر و به مفهوم اصلی، یعنی دندانپزشکی کودکان مرتبط هستند.

سؤال چهارم:

ارتباط زیر حوزه‌های موضوعی قرآن با یکدیگر چگونه است؟

در این قسمت به تحلیل روابط میان مفاهیم تشکیل‌دهنده هر خوشه به تفکیك پرداخته شده است. همان طور که در جدول شماره ۴ نشان داده شد و در تصویر شماره ۲ قابل مشاهده است. خوشه شماره ۱ شامل ۷ کلیدواژه است.

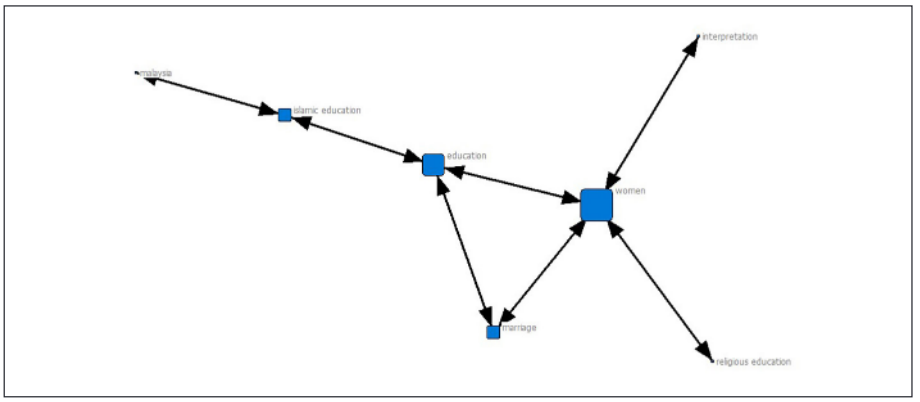

تصویر شماره ۲- خوشه شماره ۱

مهم‌ترین مفهوم این خوشه، مفهوم «woman» است. مفهوم «woman» با مفاهیم «education» و «marriage» بیشترین و قوی‌ترین ارتباط را دارد. عمده مفاهیم این خوشه مربوط به مسائل آموزش‌های مذهبی است.

خوشه شماره ۲

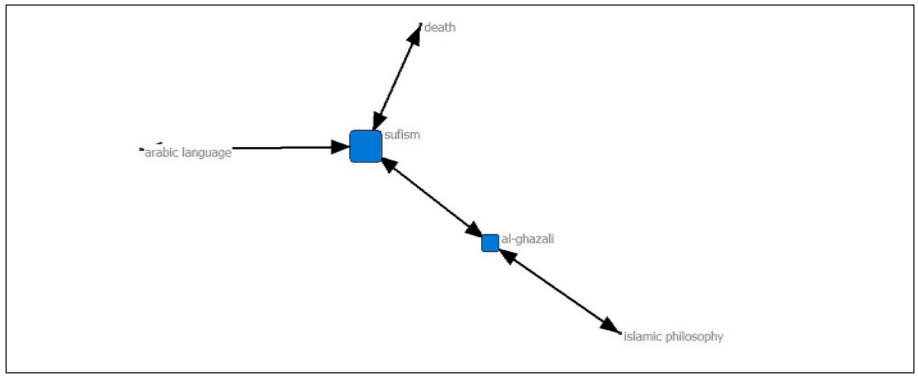

تصویر شماره ۳ – خوشه شماره ۲

در خوشه ۲ مفهوم «sufism» دارای بیشترین پیوند با سایر مفاهیم است. مفهوم «sufism» با چهار مفهوم ارتباط دارد و با مفهوم «al-ghazali» ارتباط قوی‌تری دارد. همان طور که در تصویر شماره ۳ مشاهده می‌کنید ارتباط بین دو مفهوم «sufism» و «al-ghazali» قوی‌تر از سایر مفاهیم است.

خوشه شماره ۳

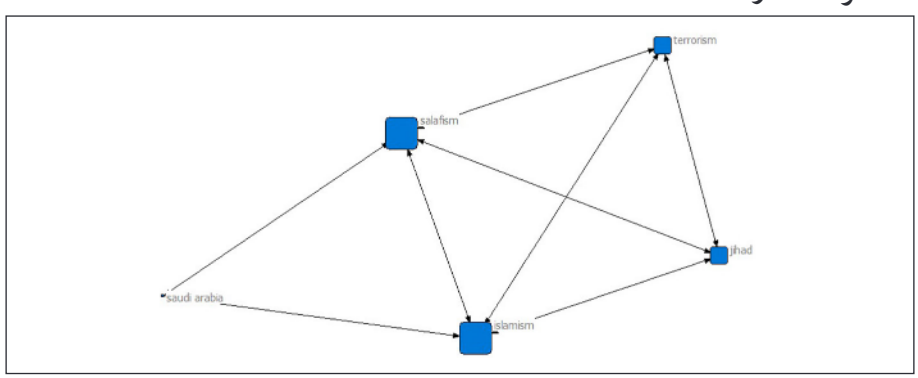

تصویر شماره ۴– خوشه شماره ۳

خوشه ۳ همان طور که پیشتر به آن اشاره شد شامل ۵ مفهوم است؛ دو مفهوم «islamism» و «salafism» به عنوان مهم‌ترین مفاهیم این خوشه، دارای بیشترین ارتباط با

سایر مفاهیم هستند. ارتباط بین دو مفهوم «islamism» و «salafism» قوی‌تر از سایر مفاهیم است.

خوشه شماره ۴

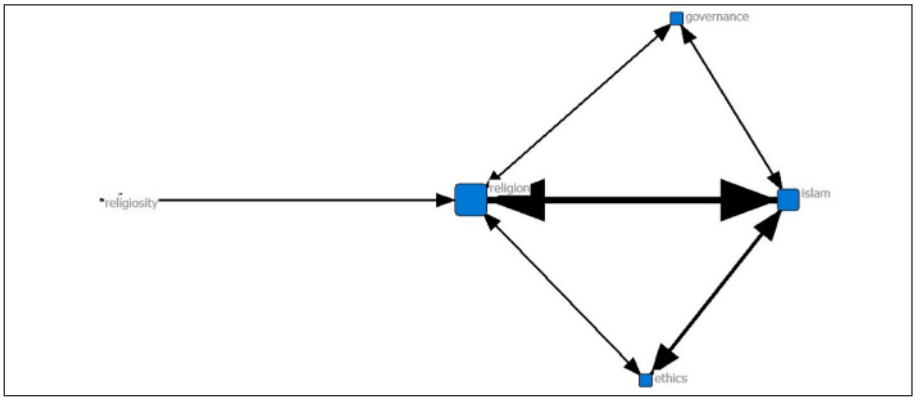

تصویر شماره ۵ – خوشه شماره ۴

همان طور که در تصویر شماره ۵ مشاهده می‌کنید، خوشه ۴ دارای ۵ مفهوم است. در این خوشه مفهوم «religion» دارای بیشترین ارتباط با سایر مفاهیم است و با ۴ پیوند، مهم‌ترین مفهوم این خوشه به حساب می‌آید. پس از آن، دو مفهوم «religion» و «islam» دارای پیوند قوی هستند.

خوشه شماره ۵

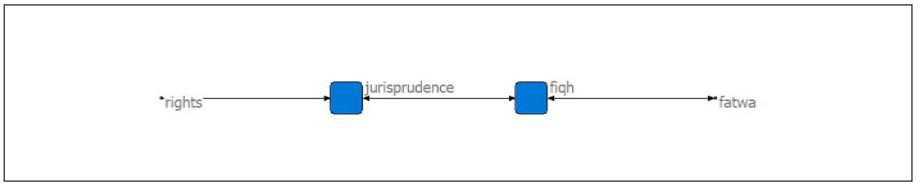

تصویر شماره ۶-خوشه شماره ۵

خوشه شماره ۵ دارای ۴ مفهوم است. همان طور که در تصویر ۶ مشاهده می‌کنید، دو مفهوم «fiqh» و «urisprudence» با یکدیگر پیوند قوی دارند و مهم‌ترین مفاهیم این خوشه هستند.

خوشه شماره ۶

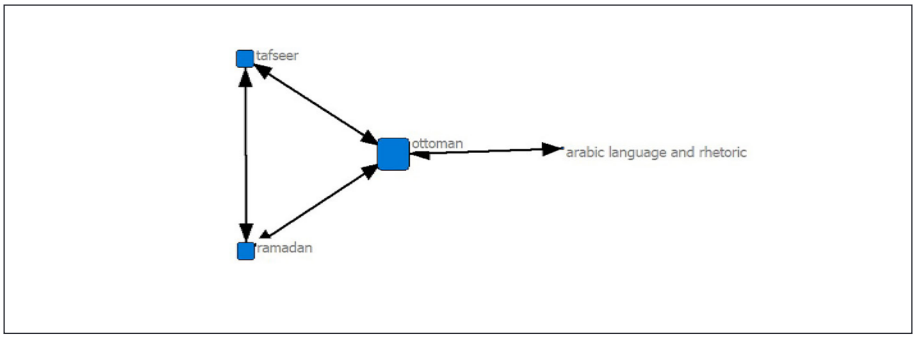

تصویر شماره ۷ - خوشه شماره ۶

این خوشه دارای ۴ مفهوم است. بین سه مفهوم «tafseer»، «ottoman» و «ramadan» ارتباط وجود دارد. همان طور که در تصویر ۷ مشاهده می‌کنید مهم‌ترین مفهوم این خوشه مفهوم «ottoman» است که بیشترین ارتباط را با سایر مفاهیم دارد.

خوشه شماره ۷

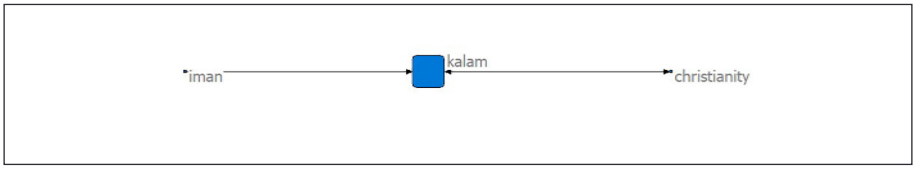

تصویر شماره ۸ – خوشه شماره ۷

در این خوشه ۳ مفهوم مشاهده می‌شود. مهم‌ترین مفهوم این خوشه، مفهوم «Kalam» است.

خوشه شماره ۸

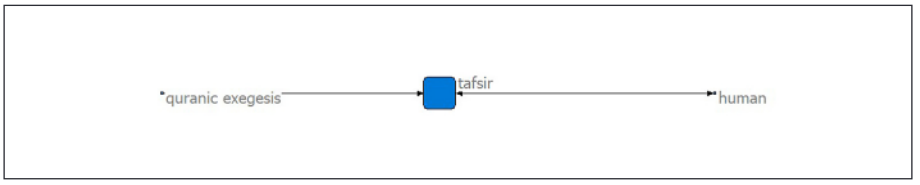

تصویر شماره ۹ – خوشه شماره ۸

همان طور که در تصویر شماره ۹ مشاهده می‌کنید این خوشه دارای ۳ مفهوم است و مفهوم «Tafsir» مهم‌ترین مفهوم این خوشه است.

خوشه شماره ۹

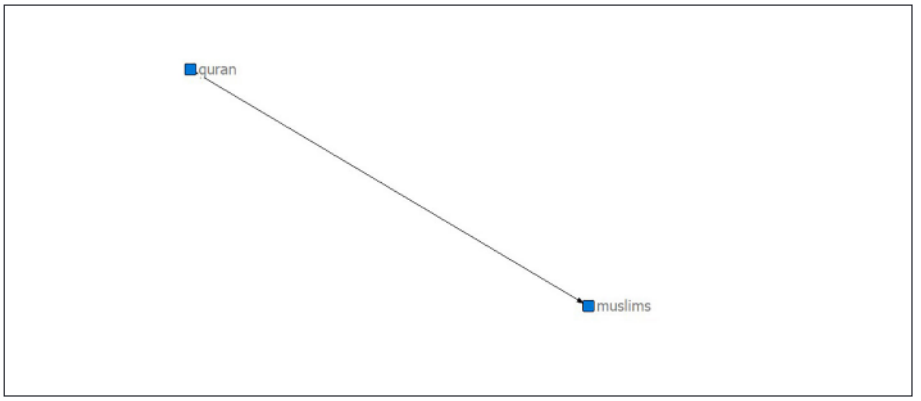

تصویر شماره ۱۰ – خوشه شماره ۹

همان طور که در تصویر شماره ۱۰ مشاهده می‌کنید، این خوشه دارای دو مفهوم «muslims» و «quran» که دارای پیوند با یکدیگرند که نشان می‌دهد دارای اهمیت یکسان هستند.

خوشه شماره ۱۰

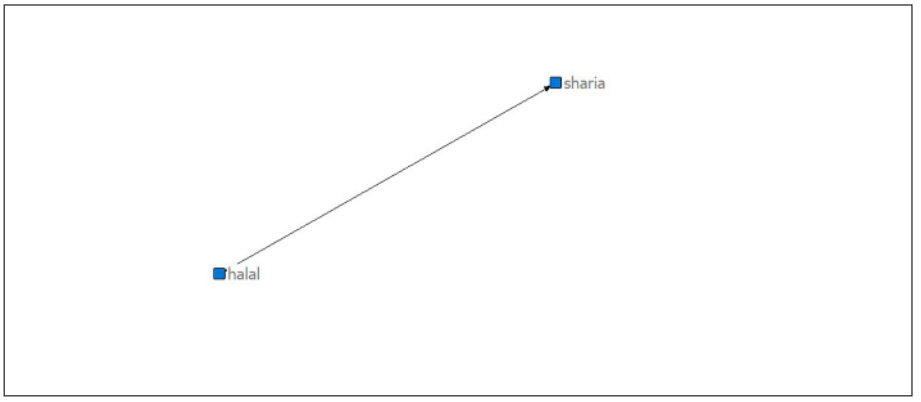

تصویر شماره ۱۱ – خوشه شماره ۱۰

همان طور که در تصویر شماره ۱۱ مشاهده می‌کنید، این خوشه دارای دو مفهوم «halal» و «sharia» است. که دارای پیوند با یکدیگرند که نشان می‌دهد دارای اهمیت یکسان هستند.

خوشه شماره ۱۱

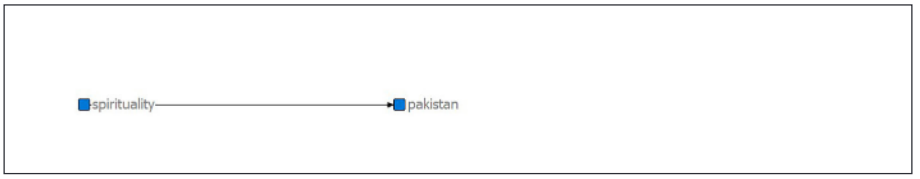

تصویر شماره ۱۲ – خوشه شماره ۱۱

همان طور که در تصویر شماره ۱۲ مشاهده می‌کنید، این خوشه دارای دو مفهوم «spirituality» و «pakistan» است. که دارای پیوند با یکدیگرند، و نشان از آن است که دارای اهمیت یکسان هستند.

خوشه شماره ۱۲

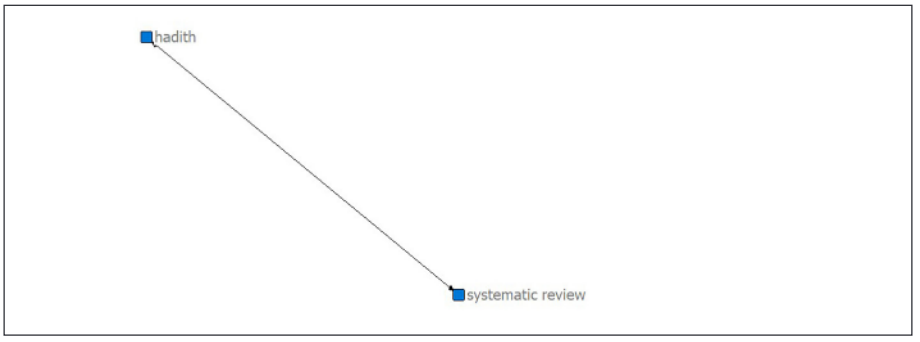

تصویر شماره ۱۳ – خوشه شماره ۱۲

همان طور که در تصویر شماره ۱۳ مشاهده می‌کنید، این خوشه دارای دو مفهوم «systematic review» و «hadith» است. که دارای پیوند با یکدیگرند و به عبارتی دیگر، دارای اهمیت یکسان هستند.

خوشه شماره ۱۳

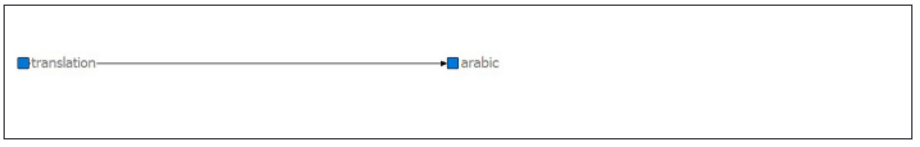

تصویر شماره ۱۴ – خوشه شماره ۱۳

همان طور که در تصویر شماره ۱۴ مشاهده می‌کنید، این خوشه دارای دو مفهوم «arabic» و «translation» است. که دارای پیوند با یکدیگرند و به عبارتی دیگر، دارای اهمیت یکسان هستند.

خوشه شماره ۱۴

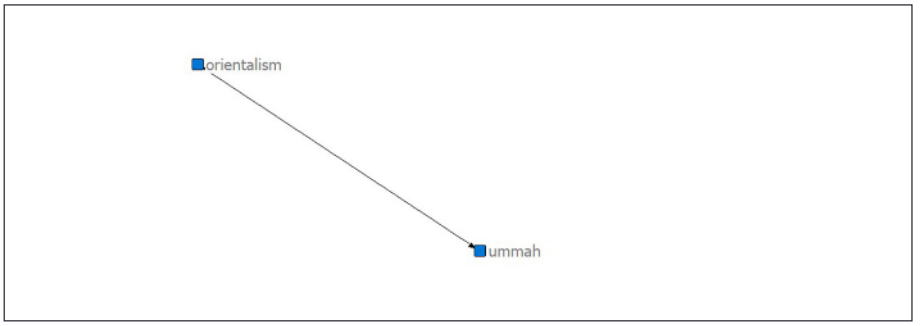

تصویر شماره ۱۵ – خوشه شماره ۱۴

همان طور که در تصویر شماره ۱۵ مشاهده می‌کنید، این خوشه دارای دو مفهوم «orientalism» و «ummah» است. که دارای پیوند با یکدیگرند و به عبارتی دیگر، دارای اهمیت یکسان هستند.

سؤال پنجم:

بیشترین مقالات نمایه شده در حوزه قرآن چه نوع اسنادی بوده است؟

جدول شماره ۵- نوع سند

ردیف	نوع سند	تعداد	درصد
۱	Article	۱۱۴۲	۷۲,۹۲
۲	Proceeding Paper	۲۷۴	۱۷,۴۹
۳	Book Review	۶۶	۴,۲۱
۴	Review Article	۴۵	۲,۸۷
۵	Book Chapters	۴۴	۲,۸۱
۶	Editorial Material	۱۶	۱,۰۲
۷	Book	۱۲	۰,۷۶
۸	Early Access	۱۱	۰,۷۰
۹	Correction	۵	۰,۳۱
۱۰	Letter	۵	۰,۳۱

همان طور که در جدول شماره ۵ نشان می‌دهد نوع سند Article با تعداد ۱۱۴۲ رکورد اطلاعاتی و ۷۲٫۹۲ درصد در رتبه اول، نوع سند Proceeding Paper با تعداد ۲۷۴ رکورد اطلاعاتی و ۱۷٫۴۹ درصد در رتبه دوم و نوع سند Book Review با تعداد ۶۶ رکورد اطلاعاتی و ۴٫۲۱ درصد در رتبه سوم قرار دارند.

سؤال ششم:

بیشترین مقالات نمایه شده در حوزه قرآن در چه سالی بوده است؟

جدول شماره ۶- نرخ رشد

ردیف	سال/نرخ رشد	تعداد رکورد	درصد
۱	۲۰۲۰	۲۳۱	۱۴٫۷۵
۲	۲۰۱۸	۲۲۹	۱۴٫۶۲
۳	۲۰۱۷	۲۱۵	۱۳٫۷۲
۴	۲۰۱۶	۲۰۸	۱۳٫۲۸
۵	۲۰۲۱	۲۰۲	۱۲٫۸۹
۶	۲۰۱۹	۱۹۹	۱۲٫۷۰
۷	۲۰۲۲	۱۴۷	۹٫۳۸
۸	۲۰۱۵	۱۳۵	۸٫۶۲

همان طور که در جدول شماره ۶ نشان می‌دهد نرخ رشد تولیدات علمی در سال ۲۰۲۰ با تعداد ۲۳۱ رکورد اطلاعاتی و ۱۴٫۷۵درصد در رتبه اول، نرخ رشد تولیدات علمی در سال ۲۰۱۸ با تعداد ۲۲۹ رکورد اطلاعاتی و ۱۴٫۶۲ درصد در رتبه دوم و نرخ رشد تولیدات علمی در سال ۲۰۱۷ با تعداد ۲۱۵ رکورد اطلاعاتی و ۱۳٫۷۲ درصد در رتبه سوم قرار دارند.

سؤال هفتم:

بیشترین مقالات نمایه شده در حوزه قرآن در چه کنفرانس‌هایی بوده است؟

جدول شماره ۷- عنوان کنفرانس

ردیف	عنوان کنفرانس	تعداد رکورد	درصد
۱	8TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON MECHANICAL AND MANUFACTURING ENGINEERING ICME	۷	۰٫۴۴
۲	7TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY ICOICT	۶	۰٫۳۸

۳	6TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY FOR THE MUSLIM WORLD ICT4M	۵	۰٫۳۱
۴	6TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY ICOICT	۵	۰٫۳۱
۵	INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTEGRATED AND SUSTAINABLE TRANSPORTATION INTGAST	۵	۰٫۳۱
۶	2ND IEEE INTERNATIONAL WORKSHOP ON ARABIC AND DERIVED SCRIPT ANALYSIS AND RECOGNITION IEEE ASAR	۴	۰٫۲۵

همان طور که در جدول شماره ۷ نشان می‌دهد عنوان کنفرانس 8TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON MECHANICAL AND MANUFACTURING ENGINEERING ICME با تعداد ۷ رکورد اطلاعاتی و ۰٫۴۴ درصد در رتبه اول، عنوان کنفرانس 7TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY ICOICT با تعداد ۶ رکورد اطلاعاتی و ۰٫۳۸ درصد در رتبه دوم و عنوان کنفرانس 6TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY FOR THE MUSLIM WORLD ICT4M با تعداد ۵ رکورد اطلاعاتی و ۰٫۳۱ درصد در رتبه سوم قرار دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

با رشد روز افزون تولیدات علمی در حوزه‌های مختلف و گسترش حوزه‌های علمی، این پژوهش به ترسیم نقشه علمی در قرآن پرداخت تا تصویری کلی از پژوهش‌های موجود در این حوزه را مشخص کند. در این پژوهش که با رویکرد علم‌سنجی انجام شده است، برای گردآوری اطلاعات از پایگاه استنادی وب آو ساینس استفاده شد. بررسی داده‌های بازیابی شده نشان داد که پرکارترین نویسنده در بین نویسندگان حوزه قرآن، Hakak S با تولید ۳۴ رکورد اطلاعاتی و ۸۸۶ استناد دریافتی و اچ‌ایندکس ۱۳ در رتبه اول قرار دارد. هم‌چنین، از بین مجلات هسته در این حوزه، مجله Religion با تعداد ۵۳۰ رکورد اطلاعاتی، اول است و بیشترین مقالات نمایه شده حوزه قرآن به زبان انگلیسی با تعداد ۱۲۳۷ رکورد اطلاعاتی، بالاترین رتبه را دارد. بیشترین نوع سند منتشر شده سند Article با تعداد ۱۱۴۲ رکورد اطلاعاتی در بالاترین رتبه قرار گرفت. روند رشد تولیدات علمی حوزه قرآن در سال ۲۰۲۰ با تعداد ۲۳۱ رکورد اطلاعاتی و ۱۴٫۷۵ درصد در رتبه اول

قرار گرفت. هم چنین، کنفرانس 8TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON MECHANICAL AND MANUFACTURING ENGINEERING ICME با تعداد ۷ رکورد اطلاعاتی و ۰٫۴۴ درصد در رتبه اول قرار دارد.

فهرست منابع

اسدی، سعید؛ جلالی‌منش، عمار (۱۳۹۲). نگاشت و مصورسازی پراکندگی جغرافیایی ثروت علمی در ایران. **پردازش و مدیریت اطلاعات**، ۲۸ (۴)، ۹۱۷-۹۴۳.

سهیلی، فرامرز؛ خاصه، علی‌اکبر (۱۳۹۷). ترسیم چشمانداز پژوهش در علمسنجی و حوزههای سنجشی وابسته. **پردازش و مدیریت اطلاعات**، ۳۳ (۳)، ۹۴۱-۹۶۶.

صدیقی، مهری (۱۳۹۳). بررسی کاربرد روش تحلیل هم‌رخدادی واژگان در ترسیم ساختار حوزه‌های علمی (مطالعه موردی: حوزه اطلاع‌سنجی). **پردازش و مدیریت اطلاعات**، ۳۰ (۲)، ۳۷۳-۳۹۶.

صدیقی، مهری (۱۳۹۷). نقش رسانه‌های اجتماعی در ارزیابی میزان تأثیر پژوهش‌ها) مطالعهٔ موردی: حوزهٔ علم‌سنجی (. **پردازش و مدیریت اطلاعات**، ۳۴ (۲)، ۷۶۵-۷۹۲.

عباداله عموقین، جعفر؛ ضیائی، ثریا (۱۳۹۶). تحلیل تولیدات علمی جهان در رابطه با فلسفه اسلامی در پایگاه اطلاعاتی «WOS»؛ طی سال‌های ۲۰۰۷-۲۰۱۶. **پژوهش‌های فلسفی کلامی**، ۱۹ (۳)، ۲۱۵-۲۳۱.

عصاره، فریده؛ مکی‌زاده، فاطمه (۱۳۹۰). تحلیل استنادی و ترسیم نقشه‌ی بروندادی علمی اخلاق پزشکی در وب‌گاه WOS در سال‌های ۲۰۰۸-۱۹۹۰. **اخلاق و تاریخ پزشکی ایران**، ۴ (۵)، ۶۵-۷۷.

کریمی، رضا؛ دادگر، امیرمتقي؛ عباداله عموقین، جعفر (۱۳۸۸). تحلیل استنادي مقالات ۳۰ شماره از فصلنامه " **پژوهش‌های فلسفی کلامی** " منتشره بین سالهای ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۷. **پژوهش‌های فلسفی کلامی**، ۱۱ (۱)، ۲۸۷-۳۱۴.

IR, d. S., TA, M., LL, B., HH, A. N., MA, A.-A., DDC, C.,... AM, A.-A. (2022). The global tendency in the research of biological activity in endophytic fungi: a scientometric analysis. Current Research in Environmental & Applied Mycology (Journal of Fungal Biology), 12(1), 114-. doi:10.5943/cream/121/1/

Kashani, E. S., Naeini, A. B., & Gholizadeh, H. (2023). Innovation systems and global value chains: A Co-citation analysis of established linkages and possible future trends. International Journal of Innovation Studies, 6886-. doi:https://doi.org/10.1016/j.ijis.2022.09.003

Tang, K.-Y. (2021). Paradigm shifts in e-book-supported learning: Evidence from the Web of Science using a co-citation network analysis with an education focus (20102019-). Computers & Education. doi:https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104323